

Verhalen uit Schoonhoven 1845-1850

Om vast te stellen in welk huisje Levie Eleazar Schenk met zijn gezin precies heeft gewoond (A42 in het Bevolkingsregister) moest ik wel drie registers naast elkaar leggen en de kadastergegevens daar vervolgens weer naast. Maar... nu weten we wel zeker op welk adres het was: Nes 12.

Levie was in het register de eerste Jood die ik tegenkwam. Een nieuw stukje cultuur, waarover ik veel globaal, maar heel weinig precies wist. Door lectuur over de geschiedenis van het Jodendom te lezen, alsmede een goed artikel in de HEK kon ik me enigszins een betrouwbaar beeld vormen van wie deze mensen waren en hoe ze de dingen bezagen.

WONING	NAAEM	VOORSAMEN	BIJNAAM	WONING	WONING	WONING	WONING	WONING	WONING
A 42	Schenk	Levie	Eleazar	Schenk	Schenk	Schenk	Schenk	Schenk	Schenk

"Waar bent u geboren?" vroeg ik Levie. Hij keek me verbaasd aan: "Hier in Schoonhoven en ik ben besneden in de Hoogduitse Sjoel te Rotterdam". →

Nes 12

Hoe leest gij de wet?

Koopman Levie Eliazer Schenk

Terwijl ik twee mannen met een handkar voorbijliep, hoorde ik naast me het woord 'smous', terwijl ze knikten naar Levie. Ik hield mijn pas in en keek hen aan: "Wat is dat, 'smous'?" Ze grinnikten tegen elkaar. Eén van de twee zei: "Zo worden joden in de volksmond genoemd." De ander dacht na en zei: "Misschien komt het van smoezen? Ze praten tegen elkaar in hun onverstaanbare taaltje... een beetje binnensmonds." Tja... Je kunt ervan vinden dat ze daardoor slecht assimileren in de samenleving, maar aan de andere kant is hun taal ook de verbinding met het verleden en met hun cultuur. Mag je een mens zijn moedertaal ontnemen?

'Askenazisch Joodse koopman'. 1875, olieverf op linnen, door de Poolse schilder Hipolit Lipinski (1846-1884)

Sephardische Joden

"In de halacha worden twee mogelijkheden gegeven om tot het Joodse volk te behoren. Of je wordt geboren uit een Joodse moeder óf je gaat onder toezicht van het rabbinaat over tot ons volk."

Askenazische Jood

Levie tikte de rechter deurpost aan, waarop een zilveren kokertje zat. Voordat hij naar binnen stapte hoorde ik hem mompelen; slechts de eerste woorden ving ik op: "Baruch atah..."
Ik wees naar het zilveren kokertje. "Wat is het?" Levie reageerde verrast. "Dit? Dat is een mezoeza." Hij legde uit dat het kokertje een opgerold stukje perkament bevatte waarop twee handgeschreven tekstgedeelten uit de Dewariem (Deuteronomium). De teksten

maakten je bewust van Gods aanwezigheid en van Zijn geboden.
Bij het binnengaan van een huis tikt een Jood de rechter deurpost met de mezoeza (betekent 'deurpost') aan en spreekt een zegen uit: "Baruch atah adonai eloheinu melech ha'olam asher kid'shanu b'mitzvotav v'tzivanu likbo'a m'zuzah." (Gezegend zijt Gij Heer onze G'd, Koning van het heelal, die ons heiligde met Zijn geboden en ons die op de deurposten liet schrijven).

"Nog één vraag. Geloof u dat er ooit weer een nieuwe tempel komt in Jeruzalem?" Er verscheen een glimlach op het gezicht van Levie. Zachtjes begon hij te knikken. "Dat heeft nog nooit een uit de gojim aan mij gevraagd. Dán zullen de Levieten weer mogen offeren. U weet, mijn vrouw is een Cohen... Zij behoort tot de priesterlijke stam en dus ook mijn zoon Joseph Levie!"